

Újabb skytha leletek Nagyenyedről.*

Az elmúlt 1913. év nyarán Nagyenyeden a Kakasdomb végén levő Hellós nevű u. n. városi terrászmaradványon építkezések alkalmával egy skytha sírra bukkantak, melyet a munkások szétvetettek. Mellékletei közül a következő tárgyakat mentette meg *Bodrogi János*, a nagyenyedi Bethlen-kollégium múzeumának őre:

1. *Tőrformát utánzó kés.* Anyaga vas. Erősen oxydálódott, hiányos, törött állapotban maradt ránk. Teljes hossza ebben az állapotban 20·7 cm. Ebből a markolatra esik 9 cm., a penge tövén levő záró tag 2·5 cm. s így tisztán a penge-részre marad 9·2 cm.

Pengéje egyélű. Ennek foka 3 mm. átmé-
rőjű. A penge tövén ülő zárótagja a skytha törő-
kön szokásos szividomot mutatja.

Markolata hiányosan maradt ránk. Hiányzik a felső végén szokásos, keresztben ülő pálczatag, vagy pedig a két végén ívesen felkanyarodó s a maga idejében állatalakot utánzó rátét. Késünk ebben az állapotban is különös fontosságot nyer abból a szempontból, hogy élénken emlékeztet a makkfalvai,¹ pókafalvi,² fejrődi,³ oláhzsákodi⁴ stb. skytha tükrök fogantyújának hármastagoltságára, a szirmabessenyői tör markolatának hasonló képzésére.⁵

2. *Négy drb. háromélű bronz nyílhegy.* Valamennyi köpús s ugyanazt a típust képviseli mindegyik, csak nagyságban térnek el egymástól. A köpűjök kerek átmetszetű, befelé szűkül s egyik oldalon mindegyiknél kisebb-nagyobb ovális lyukba fut ki. Hosszúságuk: 2 = 3·1 cm., 3 = 2·5 cm., 4 = 2·3 cm., 5 = 2·2 cm.

Nagyenyedi skytha-leletek.
Trouvailles scythique de
Nagyenyed.

* A czímlapon levő térképen 2. sz.

¹ Arch. Ért. ú. f. 7. XXXIII. 319. l. 1. ábra.

² Arch. Ért. ú. f. XIII. 393. l. 11. ábra, XXXIII. 321. l. 3. ábra.

³ Arch. Ért. ú. f. XIII. 397. l. 15a., 15b. ábra, XXXIII. 322. l. 4. ábra.

⁴ Arch. Ért. ú. f. XIV. 356. l., XXXIII. 320. l., 2. ábra. V. ö. még a pilini fogantyútöredékekkel Arch. Ért. XIII. 395. l. és XXXIII, 325. l. 5—6. ábra.

⁵ Arch. Ért. ú. f. XVII 20. l., 10. ábra.

Nagyenyedről eleddig három skytha lelőhelyet ismertünk. Ezek: 1. sétatér, 2. Gerepen-hegy, 3. Kakasdomb.¹ Ezekhez csatlakozik negyedikül a Hellós. Egy kapocscsal több, mely hazarészünket a Pontus vidékéhez fűzi.² Mindezek a lelőhelyek a Maros jobbparti terraszán vannak. Hogy a Maros megfelelő balparti terraszain is megtaláljuk a skythaság emlékeit, a többek között a marosgombási ásatások igazolják a legfényesebben, a hol az 1912. és 1913. év folyamán magam,³ korábban pedig a nagyenyedi Bethlen-kollégium vezetősége tárta fel az itt egykor nomádizáló skythaságnak akkora terjedelmű temetőjének egy részét, melynek teljes felásatása évek intenzívus munkáját fogja igényelni.

Ha még megemlítem, hogy a Bethlen-kollégium régiségértára Csombordról őriz egy pár skytha edényt s idézem a miriszlói tört, nem kell bővebben magyaráznom a Marosvölgye ama részének, a mely felett a Magura uralkodik, a skytha emlékcsoport szempontjából való fontosságát.

Végül annak a reménységemnek kell kifejezést adnom, hogy legközelebb hírt hallunk az e sír nyomán eszközlendő rendszeres ásatások pozitívus, vagy negatívus eredményeiről. Sírmellékletekkel lévén dolgozunk, indokolt az után kutatás sürgőssége.

Dr. Roska Márton.

¹ Archaeologiai Értesítő, új folyam XVII. k. 64–65. l.

² Ezzel kapcsolatosan kell rámutatnom arra, hogy az erdélyi, skytha-emlékekkel jellemzett lelőhelyek közé Magyarlapád is fel kell vennünk. Az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek Gyulafehérvárt 1912 október 12–14. napjain tartott hetedik vándorgyűlésének Emlékkönyve (megjelent Kolozsvárt 1913-ban) 25. l. 4. ábra 2. sz. alatt szereplő, gombos végű karpereczrészletnek éppen úgy nincs köze a honfoglalás kori emlékekhez, mint a hogy nem volt a marosgombási hasonló típusú karpereczeknek (V. ö. *Dolgozatok* 1913. évi. 238. l. 4. jegyzet). Ez a karperecz-töredék az erdélyi skytha-emlékcsoportba tartozik éppen úgy, mint a gombásiak. Marosgombáson az vált az eset, hogy a honfoglalók skytha-temetőn át temetkeztek. Arra, hogy Magyarlapádon is ez az eset, csak a pontos, szakszerű, hitelesítő ásatások adják meg a feleletet. Addig is kötelességünk volt, hogy ezt a helyreigazítást megtegyük.

³ V. ö. *Dolgozatok* 1913. évi. 238. l. 4. sz. jegyzet és 243. l.